

KLIMA- OG
ENERGIMINISTERIET

Klima- og energiministerens tale ved samråd AR, AT og AS i Miljø- og Planlægningsudvalget den 3. februar 2010

vedr. klimatilpasning

Spørgsmål AR:

”Hvordan kan regeringen sikre, at Danmark gøres robust overfor klimaforandringerne, og hvordan vil regeringen konkret forsøge at udnytte, at der kan være både økonomi- og effektivitetsgevinster i målrettet at sammen-tænke klimatilpasning med andre nødvendige investeringer og målsætninger for infrastrukturen, beskyttelse af kyster og bebyggelse, natur og biodiversitet, vandmiljø, kulstofoptag, skov- og jordbrugsproduktion m.v. ?”

J. nr. 1004-0070

Spørgsmål AT:

”Hvad kan ministeren oplyse om, hvad vore nabolande gør for at forberede sig til klimaforandringerne og om eventuelle forskelle mellem den danske og udenlandske tilgang?”

Spørgsmål AS:

Vil ministeren, der har klimatilpasning som ressort - i forlængelse af, at ministeren netop har justeret forventningerne til kulstofoptag i naturen som følge af forventede højere gennemsnitstemperaturer 2008- 12 (pressemødelelse 14. december 2009) - tage initiativ til, at reduktionskravene for næringsstoffer, forventningerne til naturlig rensning for N og P, udvaskning af næringsstoffer, frigivelse af drivhusgasser og andre temperaturfølsomme parametre i Grøn Vækst justeres i overensstemmelse hermed?

Stillet af Ida Auken (SF) til besvarelse i åbent samråd

Besvare alle tre spørgsmål samlet

Indledningsvis vil jeg bede om lov til at besvare alle tre samrådsspørgsmål samlet og i rækkefølgen AR, AT og AS, da spørgsmål AR og AT hænger tæt sammen.

Det første spørgsmål knytter sig jo til den danske klimatilpasningsstrategi

AR

Allerede i foråret 2005 igangsatte Regeringen arbejdet med at tilrettelægge en samlet strategi for, hvordan det danske samfund skal indrette sig på de klimaforandringer, der er i vente – både på kort og lang sigt. Jeg kan forstå at der var tale om noget omhyggeligt arbejde der var forankret i en tværministeriel arbejdsgruppe, som indbefattede alle relevante ministerier.

Arbejdsgruppen fik udarbejdet i alt 11 grundige baggrundsrapporter, som bl.a. redegjorde for vigtige problemstillinger som:

- **erfaringer fra andre lande om klimatilpasning**
- **forventede klimascenarier for Danmark**
- **konsekvensvurderinger for vandkredsløbet i Danmark, for kloakker og afløbssystemer, for de marine økosystemer og endelig for na-**

tur og biodiversitet i Danmark og endelig blev udarbejdet

- **samfundsøkonomiske udredninger.**

På baggrund af dette omfattende forarbejde fremlagde regeringen i marts 2008 sin strategi for klimatilpasning, som ganske rigtigt bygger på tre hovedelementer:

- 1) En målrettet informationsindsats, herunder etablering af et Videncenter for Klimatilpasning og en klimatilpasningsportal, som skal samle al tilgængelig viden på klimatilpasningsområdet og stille autoritative data og viden til rådighed for de besluttende myndigheder, og udvikle beslutningsværktøjer. Der er altså tale om en egentlig værktøjskasse.**
- 2) Etablering af en organisering, som omfatter nedsættelse af en tværministeriel koordinationsgruppe, som også omfatter kommuner og regioner, der skal sikre en koordineret indsats mellem de offentlige myndigheder – såvel statslige som kommunale**
- 3) Og endelig har jeg med glæde noteret mig som noget meget vigtigt en vægtning af forskning med udarbejdelsen af en forskningsfaglig strategi, som bl.a. omfatter etablering af en koordineringsenhed, der skal bi-**

drage til at sikre, at den danske klimaforskning forstærkes og i større omfang også inddrager forskning i klimatilpasning, herunder udvikling af modelværktøjer til samfundsøkonomiske vurderinger af nødvendige tiltag på klimatilpasningsområdet.

Jeg har kunnet konstatere at der effektivt og hurtigt er fulgt op på regeringsstrategien:

- **Det nævnte koordinationsforum er for længst etableret og fuldt kørende, og har allerede afleveret sit arbejde for 2008 og 2009; i denne koordinering indgår 9 centrale ministerier, KL og regionerne samt forskningsverdenen.**
- **Så er der blevet etableret arbejdsgrupper under koordinationsforum på centrale områder såsom opbygningen af klimatilpasningsportalen, forskning og samfundsøkonomi.**
- **Der er blevet etableret et Videncenter for klimatilpasning og klimatilpasningsportalen, som altså indsamler og formidler tilgængelig viden om klimatilpasning – både nationalt og internationalt.**
- **Og så er der blevet etableret en Koordineringsenhed for forskning i klimatilpasning,**

hvor i nu både deltager DMU/Århus Universitet, Københavns Universitet, DTU, DMI og GEUS.

- **Koordineringsenheden har etableret en styregruppe og et forskningsfagligt rådgiverpanel bestående af over 20 af landets førende klimaforskere, ligesom koordineringsenheden har etableret netværk til udenlandske forskningsinstitutioner.**
- **Så skal der også penge til, og derfor er der blevet allokeret forskningsmidler over globaliseringsrammen på i alt 43 mio. kr i 2009 og 60 mio. kr. i 2010-12 til en oprustning af dansk klimatilpasningsforskning, og der er herunder også etableret et nyt nationalt klimaforskningscenter – som jeg for øvrigt havde den glæde at åbne som min første gerning som minister.**
- **En del af disse forskningsbevillinger er betinget af et samarbejde med danske kommuner for derigennem at forsyne de enkelte kommuner og regioner med ny viden, som de skal bruge for at kunne imødegå klimaforandringerne her-og-nu.**

Så ja der er blevet lavet en strategi og den er for længst på plads, og det samme er organiseringen og den forskningsmæssige un-

derstøttelse. Såvel statslige som kommunale myndigheder har da også taget udfordringerne på sig og er i fuld gang med at integrere indsatsen i den daglige planlægning og sektorpolitik.

Tilpasning til klimaændringerne er kommet på både den politiske og administrative dagsorden over hele landet inden for samtlige sektorer – både blandt myndigheder, erhverv og borgere.

Strategien lægger jo netop op til, at beslutningstagerne skal udnytte de økonomi- og effektiviseringsgevinster, der måtte være ved at samtænke klimatilpasning med andre nødvendige investeringer.

Mange af regeringens initiativer, strategier og planer indeholder da også solide afsnit om behovet for klimatilpasning i mange sektorer.

Lad mig her give nogle eksempler på, at der allerede i dag foregår en omfattende tilpasningsindsats både i kommuner og inden for staten – og at indsatsen i stigende grad tænkes sammen med indsatsen for at modvirke yderligere klimaforandringer:

Infrastruktur

Hvis vi starter med infrastruktur, hvor der ofte er tale om anlæg med lang levetid, er det selvfølgelig vigtigt på et tidligt tidspunkt i planlægningen at tage højde for klimaændringerne.

Det skete helt naturligt i forbindelse med anlæg af Metroen; og det vil ske ved anlæg af den nye Cityring. Viden om klimaændringer indgår nu som en naturlig del af VVM-undersøgelser - fx ved planlægningen af det nye baneanlæg mellem København og Ringsted.

På vejområdet blev der i 2009 gennemført en revision af standarderne for dimensionering af afvandingssystemerne langs vejene, således at de bliver mere robuste over for øgede regnmængder.

Der er taget højde for klimaændringerne ved etablering af de faste forbindelser over Storebælt og Øresund og de forventede klimaændringer indgår selvsagt også i planlægningen af Femern Bæltforbindelsen.

Kommunerne er i fuld gang med at tage højde for ændrede nedbørsforhold og ekstremregn ved dimensionering af nye kloak-

ker, og der tænkes nyt med regnvandsbassiner, afledning af regnvandsoverskud osv.

Beskyttelse af kyster og bebyggelse

Hvis vi ser på kystområdet, dér foretager Kystdirektoratet en løbende overvågning og rådgivning om muligheder for kystbeskyttelse. Risikobegrebet vil i stadig højere grad spille en rolle ved dels dimensionering af kystbeskyttelsen dels når der skal træffes beslutning om hvorvidt en kystbeskyttelsesindsats skal prioriteres.

I lyset af en kraftig stigning i antallet af stormfloder har Økonomi- og Erhvervsministeren for nylig fremsat lovforslag om revision af Stormflodsordningen. Revisionen skal bl.a. medvirke til at sikre en omkostningseffektiv klimatilpasning. Hovedprincippet er, at selvriskoen stiger i takt med gentagne oversvømmelser over en vis tærskelværdi, hvilket øger den enkelte lodsejers motivation til at sikre sig efter en eventuel stormflod.

Implementeringen af EU's oversvømmelsesdirektiv vil medføre en landsdækkende kortlægning af risikoen for større oversvømmelser. Og her vil klimaforandringerne også indgå.

Byggeri

Hvis vi iler hvidere til boligområdet blev der i 2008 foretaget en revision af Bygningsreglementet, som fremmer solafskærmning og varmedæmpende ruder. Det vil jo have en positiv effekt i forhold til hedebølger, som alt tyder på, at vi vil få flere af fremover.

En mere energieffektiv køling af bygninger blev mulig med vedtagelsen af fjernkølingsloven i 2008. Og det første større projekt, som vil komme kunderne i Magasin til gode, er etableret omkring Kgs. Nytorv. Det nye anlæg udnytter dels havvand dels overskudsvarme fra kraftværkerne til at producere miljøvenlig køling.

Natur og biodiversitet, vandmiljø, land- og skovbrug

Med regeringens Handlingsplan for Invasive Arter blev der i 2009 sat fokus på de arter, som kan true den danske natur - hvis vi ikke griber ind i tide.

Planens sigte er at hindre eller minimere invasive arters påvirkning af biodiversitet, økonomi og sundhed.

Nogle af virkemidlerne i Grøn Vækst og vand- og naturplanerne, f.eks. etablering af vådområder vil have en positiv effekt i forhold til klimatilpasning, forbi vådområderne kommer til at fungere som en slags buffer ved kraftig regnafstrømning. Det vil også få stor betydning for kulstofoptaget.

Jeg kan også nævne den naturnære skovdrift, som startede i statsskovene, men som nu også vinder mere og mere indpas i de private skove. De naturnære skove er udover at være rige på oplevelser også bedre til at modstå kraftigere storme.

Så der bliver ikke længere ”bare” tænkt i klimatilpasning. Vi er allerede nu fremme ved at samtænke initiativer, som kan fremme flere hensyn på samme tid – for eksempel med flere grønne områder i byerne, som kan fungere som opsamlingsbassiner, når kraftige regnskyl sætter ind. Eller mere robuste skov- og landbrugsafgrøder, som også kan have en naturmæssig værdi – for eksempel løvskov frem for rødgran.

Det kan samtidig have effektivitets- og økonomiske fordele. Derfor har det nævnte koordinationsforum for klimatilpasning da også for nylig igangsat en samfundsøkonomisk ana-

lyse, der skal nærmere klarlægge de områder, hvor klimaændringerne kan give de største økonomiske udfordringer, men også gevinster. Og denne analyse forventes afsluttet i forsommeren.

Ligeledes har koordinationsforum'et i et samarbejde med DTU igangsat en udredning af fremtidige klimatilpasningsteknologiers erhvervspotentiale – som Ida også om ind på så er der et potentiale her - både nationalt og eksportmæssigt. Inden for eksempelvis vandrensning og vandafledning forventes store udviklingspotentialer. Det samme gælder inden for infrastruktur-teknologier og eksempelvis på sundhedsområdet.

En foranalyse fra marts 2009 fra erhvervsklimapanelet viste da også, at klimatilpasning er et område, hvor man forventer kraftig vækst: OECD har skønnet, at investeringer i vandinfrastruktur i 2030 vil være fem gange større end for elektricitet.

Også denne udredning forventes afsluttet i forsommeren og vil sammen med den samfundsøkonomiske undersøgelse selvsagt yderligere understøtte og målrette den indsats, der - som det fremgår - er i fuld gang hos både statslige og kommunale myndigheder og som

koordineres på tværs af alle sektorer i den *organisering*, der er lagt fast med regeringens klimatilpasningsstrategi.

Jeg vil nu gå over til besvarelse af spørgsmål AT om klimatilpasning i forhold til vore nabolande

AT

Danmark var blandt de første lande i Europa, der fremlagde en samlet, national strategi for, hvorledes de fremtidige klimaændringer skal indpasses både lovgivningsmæssigt, ansvars- og forskningsmæssigt.

Lovgivningsmæssigt har Danmark i dag de nødvendige hjemler til at indpasse klimatilpasning i den offentlige planlægning.

Ansvarsmæssigt er det i regeringens strategi gjort meget klart, at de respektive myndigheder har sektoransvaret for at udmønte regeringens klimatilpasningsstrategi, og at der sker en koordination på tværs af både statslige, kommunale og regionale myndigheder.

Forskningsmæssigt sikrer Koordineringsenhed for Forskning i Klimatilpasning en koordinering af den nationale danske forskningsindsats på klimatilpasningsområdet, der er ganske unik sammenlignet med an-

dre lande. Det medvirker til at sikre, at de politiske og administrative beslutninger – der ofte kan have ganske store omkostninger – hviler på det bedst mulige, opdaterede videnskabelige grundlag.

Sammenlignet med vores skandinaviske nabolande er Danmark meget langt i forhold til videnformidling. Via Videncentret for Klimatilpasning og klimatilpasningsportalen sikres en koordination og kommunikation til de relevante aktører af den viden, der findes omkring klimatilpasning både herhjemme og i andre lande.

Og videncentret vil nu også spille en aktiv rolle i forhold til et kommende EU-clearingcenter, en europæisk IT-vidensplatform på tilpasningsområdet under EU-Kommissionen. Clearingcentret er en del af opfølgningen på EU's hvidbog for klimatilpasning og forventes lanceret i 2011.

I en nylig vedtaget EU-Østersøstrategi er Videncentret koordinator for det prioritetsområde, der omhandler klimatilpasning for hele Østersøen. Der arbejdes i øjeblikket på udarbejdelse af en projektbeskrivelse vedr. en regional Østersø klimatilpasningsstrategi, hvor samtlige myndigheder rundt om Østersøen vil deltage.

Sammenligning med nabolande

Hvor langt er de så nået i vore nabolande, når vi taler om klimatilpasning?

Sverige

I Sverige er der i lighed med Danmark ikke etableret en formel lovgivning inden for klimatilpasning. Der er udarbejdet en større udredning (oktober 2007) og et beslutningsforslag til den svenske Rigsdag (marts 2009).

Den svenske Miljøstyrelse har det overordnede ansvar for klimaspørgsmål, mens de enkelte sektorministerier er ansvarlige for tilpasningen. Ligesom i Danmark er der også i Sverige nu etableret en national klimatilpasningsportal med viden og data til brug for de ansvarlige sektormyndigheders indsats. I Sverige er fokus på risici for jordskred, hvor man især i Götaelvens område har iværksat en stor undersøgelse.

Norge

Også Norge har etableret en national klimatilpasningsstrategi fra foråret 2008, og opfølgingsarbejdet varetages af et sekretariat, som er tilknyttet Direktoratet for Samfundssikkerhed og Beredskab. Og ligesom i

Danmark har Norge nu også lanceret en klimatilpasningsportal, og der er etableret en tværministeriel arbejdsgruppe under ledelse af Miljøvernsdepartementet.

Det er også i Norge de enkelte sektorer, der er ansvarlig for klimatilpasning. Norge er gået i gang med en national sårbarhedsudredning, der skulle være klar inden udgangen af 2010.

Tyskland

I Tyskland fremlagde forbundsregeringen i december 2008 sin klimatilpasningsstrategi. Den tyske Miljøstyrelse er ansvarlig for klimatilpasning og samarbejder med sektorministerierne. Som led heri tog den tyske Miljøstyrelse initiativ til en større informationsindsats i form af etablering af et videncenter for klimatilpasning med tilhørende klimatilpasningsportal. Ligesom den danske klimatilpasningsportal prioriterer den tyske portal at informere om klimascenarier og konsekvenserne heraf for de relevante sektorer, som har ansvaret for at iværksætte de nødvendige initiativer.

Den tyske klimatilpasningsplan indeholder analyser og vurderinger af regionale sårbarheder og tilpasningsmuligheder, der be-

lyser internationale, regionale og lokale udfordringer.

Og som opfølgning har Tyskland tilpasset landsplanlægningsprocesserne på det statslige niveau, men mangler udmøntning i forhold til delstater og regioner.

Holland

Holland ligger som bekendt ganske udsat for stigende havspejl, og det bærer deres klimatilpasningsstrategi også præg af. 2/3 af landet ligger under havets overflade, og det giver unægtelig nogle andre udfordringer end dem, vi står overfor i DK.

Holland var tidligt ude med en strategi, der koordineres af Ministry of Spatial Planning, Housing and Environment. Der er udviklet sektorplaner, herunder en national plan for hedeølger. Endvidere har den såkaldte Delta Commission II udarbejdet en rapport med ni anbefalinger til regeringen, med specielt fokus på stormfloder og havspejlsstigninger. Kommissionen anbefaler, at man i planlægningen arbejder med klimascenarier og forventede havspejlsstigninger, der ligger højere end IPCC-klimascenarierne.

Planlægningsmæssigt udmønter Holland den nationale klimatilpasningsstrategi i det

særlige ARK-program: Adaptation to Climate Change in Spatial Planning.

Storbritannien

Storbritannien har som bekendt været hårdt ramt af store oversvømmelser, og er langt fremme på klimaområdet. Der er i juli 2008 fremlagt en overordnet klimatilpasningsstrategi, og der er vedtaget en klimatilpasningslov, der bl.a. forudsætter, at der hvert 5. år udføres risikoanalyser og iværksættes programmer for implementering af klimatilpasning.

Man har oprettet en særlig organisation UKCIP (UK Climate Impact Programme), der skal hjælpe lokalregeringerne og regionerne med en klimatilpasningsindsats. UKCIP har til dette brug udviklet en række planlægningsværktøjer til sårbarhedsvurderinger, sektoranalyser mv.

Konklusion

**Afslutningsvis vil jeg til spørgsmål AT sige, at Danmark i denne sammenhæng er be-
gunstiget af, at vores vandløb er relativt små. Derudover er Danmark et relativt fladt land uden store terræn-forskelle.**

Derfor har Danmark ikke været plaget af jordskred, som det eksempelvis har været set i Sverige. Vi har oplevet oversvømmelser fra ekstremt meget regn, men ikke i samme omfang som vores nabolande. Vi har temperaturændringer, men ikke i samme alvorlige omfang, som for eksempel vores sydeuropæiske lande.

Alligevel har vi været blandt de første, der fremlagde en samlet, national tilpasningsstrategi. Organiseringen er på plads på tværs af alle statslige sektormyndigheder og i et tæt samarbejde med kommunerne og vi har sikret en markant styrkelse af den danske klima- og klimatilpasningsforskningsindsats og en koordination heraf på tværs af hele den danske forskningsverden – og den må siges at være ganske unik i sammenligning med andre lande.

Al den viden og information, der findes og som bl.a. kommer ud af den forstærkede forskningsindsats, opsamles og viderefremidles på klimatilpasningsportalen til de rette aktører, nemlig sektormyndighederne, der har fingeren på pulsen og ansvaret for at gennemføre de nødvendige initiativer.

Og vi er i fuld gang med at udvikle de nødvendige værktøjer til såvel statslige som

kommunale myndigheder, så de kan indarbejde konsekvenser af de fremtidige klimaændringer allerede nu i de politiske og administrative beslutninger, der træffes.

Så sammenlignet med vores nabolande er Danmarks indsats fuldt på højde eller førende inden for arbejdet med klimatilpasning af samfundet. Det er da bl.a. også derfor, at vi, som tidligere nævnt, har påtaget os rollen som koordinator for udarbejdelse af en klimatilpasningsstrategi for Østersøregionen.

"And now to something completely different" med besvarelsen af spørgsmål AS

AS Jeg vil gerne starte med at sige, at jeg ikke synes, det er krystalklart, hvad der spørges om.

Men sådan som jeg har forstået spørgsmålet, drejer det sig om, hvorvidt jeg som klima- og energiminister vil tage initiativ til, at aftalen om Grøn Vækst på fødevarerområdet justeres på baggrund af de nye forventninger til temperaturen i 2008-12, der omtales i Energistyrelsens pressemeddelelse af 14. december 2009, og de ændringer i forskellige temperaturfølsomme parametre, der heraf følger.

Energistyrelsens pressemeddelelse drejer sig om den opdaterede fremskrivning af de danske drivhusgasemissioner i perioden 2008-2012, som viste, at der var opstået et behov for nye tiltag for at opfylde den danske kyoto-forpligtelse.

Samlet viste den opdaterede statusopgørelse, at Danmark for 2008-2012 manglede at reducere med ca. 1 mio. ton per år – og derfor besluttede regeringen at igangsætte en række initiativer, som lukker dette hul i forpligtelsen.

Det fremgår også klart af det notat fra Energistyrelsen, som blev udsendt sammen med pressemeddelelsen.

For så vidt angår Grøn Vækst-aftalen har fødevareministeren i øvrigt oplyst følgende:

De forventede klimaændringer vil medføre ændrede dyrkningsmønstre i landbruget. I et varmere klima vil flere kornafgrøder udvikle sig hurtigere, hvilket giver en længere periode i efteråret med bar jord og potentielt større risiko for kvælstofudvaskning i vinterhalvåret.

I Grøn Vækst vil der, som led i målsætning om at reducere udvaskningen af kvælstof med 19.000 tons, blive gennemført generelle såvel som målrettede indsatser for at nedsætte udvaskningen af kvælstof.

Betydningen af højere gennemsnitstemperaturer vil indgå i evalueringen af Grøn Vækst i 2015. Allerede nu er der iværksat flere forsknings- og udviklingsprojekter på Århus Universitet, der undersøger og kvantificerer kulstoflagring i jorden.

TAK